

Pismo to wychodzi codziennie oprócz niedziel i świąt uroczystych w drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

Zaliczenie na trzy miesiące złotych dziesięć miesięcznie złotych cztery, numer pojedynczy groszy dziesięć.

GAZETA KRAKOWSKA.

OBSERWACJE METEOROLOGICZNE.

Dzień godzina	Bar. do 0° R. w miar. paryz.	Stop. ciepła podł. Reau.	Psycho- metr	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzne i różne uwagi	
6	27 ^{''}	6 ^{'''} 928 + 3°	4 2.	49 Pł. Zachodni	slaby	Pogoda z Chmurami	Mgła
2	6.	090 + 14.	8 3.	26			
10	5.	150 + 8.	8 3.	72	Zachodni		

Wiadomości zagraniczne.

— Petersburg 3 Września. —

Dnia 19 b. m. wyjechali z Petersburga, przez Kowno, za granicę: p. głównozarządzający 2 oddziałem przybocznej J. C. Mości Kancelaryi, sekretarz stanu, rzeczywisty radca tajny hrabia Błndow, i zostający przy nim, członek komisji do rewizji i ułożenia praw Królestwa Polskiego, rzecz. radca Stanu Hube.

P. Guillou, wydawca pisma peryodycznego wychodzącego tu w Petersburgu w języku francuskim pod tytułem: *Artiste Russe*, wynalazł sposób brytowania czyli sztychowania wprost na dagerrotypowej blasze podług rysów przez samo działanie słońca na niej zostawionych. Rada Akademii sztuków postanowiła wyjednać najlaskawsze J. C. Mości zezwolenie wydania p. Guillou 5 letniego przywileju na wyłączne rytowanie wynalezionym przez niego sposobem. Na przedstawienie prezydenta Akademii, J. C. W. księcia Maksymiliana Leuchtenbergskiego do N. Cesarza Jmei o wynalazku p. Guillou i o zdaniu Rady Akademii, N. Pan raczył najwyżej rozkazać, zdanie takowe przeprowadzić do skutku.

— Paryż 1 Września. —

Pan Piscatory, poseł francuzki przy dworze ateńskim, był onegdaj przyjmowany przez króla. Miał także długą konferencyę z p. Guizot, względem interesów Grecyi, na której był obecny margrabia Normanby.

Izba deputowanych przystąpiła dziś do wyboru czwartego wiceprezesa p. Delessert, kandydat konserwacyjny, otrzymał 174 głosów, p. Billault, kandydat opozycyjny, 86, p. Vatout, 25, p. Debelleyme 20. Pan Dalessert ogłoszony przeto został wiceprezesem. Poczem nastąpiły wybory sekretarzy i kwestorów.

Wskutku nowego zeznania skazanego Henry, kommissarz policyi wysłany został do jego mieszkania, gdzie synowi Henrygo kazal się

zaprowadzić do piwnicy, i tu we wskazanem miejscu wykopać na 19 cali głęboko ziemię; rzeczywiście znaleziono rurę miedzianą na jedną stopę długą i jeden cal grubą i w obudwóch końcach drewnianymi korkami zatkaną. Tę rurę na miejscu opieczetowano bez jej otworzenia, i natychmiast kanclerzowi sądu parów złożono. Henry zeznał był, że w piśmie w tej rurze zawartem oświadczył, iż pistolety tylko prochem nabite były. Sądzą, jak mówi *la Presse*, że kara jego zamienioną zostanie na dożywotnie zamknięcie.

Czternasty naukowy kongres dla Francyi, odbędzie się w tym roku w Marsylii, i w pierwszych dniach dziesięciu września będzie otworzony. Przygotowują kilka uczt dla tych uczonych członków.

Dupetit-Thouars ma zająć miejsce wiceadmirała Grivel w 2 sekyi głównego sztabu marynarki, a kapitan Bruat ma być mianowany w miejsce Dupetit Thouarsa kontradmirałem.

Do portu w Brest przyprowadzono w ciągu jednego miesiąca ze stacyi francuzkiej przy zachodnim brzegu Afryki pięć zabranych okrętów niewolniczych.

Pożary na prowincyi trwają ciągle i coraz bardziej zatrważają. Batalion wojska został z tego powodu wysłany do Dijon.

— Dnia 2 Września. —

Około 15 b. m. rodzina królewska odwiedzi zamki w St. Cloud i w Fontainebleau, poczem uda się znowu do En, gdzie aż do października zabawi.

Królowa hollenderska w swęj podróży do Włoch przejeżdżała w sobotę przez Strasburg; xzę Montpensier odwiózł ją w swęj karecie do Münster.

Wczoraj w izbie deput. mianowani zostali sekretarzami pp. Bussieres, Oger, Saglio i Lanjuinais. Dziś wybierano kwestorów.

Zdrowie p. Guizot jest bardzo nadwężone. Mówią, że wnosil do Króla o mianowanie podsekretarza w ministerstwie spraw zagran., aby

mógł się zastosować do rady lekarza, i używać świeżego powietrza w Val-Richer przez wrzesień i październik.

Sąd królewski w Donai ukończył już śledztwo dotyczące katastrofy na północnej kolei żelaznej pod Fampoux. Nadinszeier kompanii, p. Petiet, inspektor pociągów, p. Hovell, oraz maszyniści Dutoit i Balbns, jako oskarżeni o zabójstwo przez uiedbałość, zostali pod sąd oddani.

Dz. *Constitutionnel*, dotychczasowy organ p. Thiersa, sprzedany został d. 26 sierp. niejakiemu panu Mosselmaun, należącemu do stronnictwa konserwacyjnego, bardzo bogatemu człowiekowi za 300,000 fr.

— Londyn 1 Września. —

Jej Kr. W. księżna Pruska w towarzystwie królowej wdowy udała się wczoraj do Osbornehouse na wyspę Wight z odwiedzinami do królowej Wiktorji, z kąd wieczorem powróciły do Londynu. Onegdaj w Osbornehouse, pod wystawionym w parku namiotem, wyprawiła królowa z powodu urodzin swego małżonka większą hiesiadę dla wszystkich robotników i służących w tej włości wraz z ich rodzinami. O godzinie 3 zasiadło do stołu 270 osób. Poczem rozpoczęły się tańce i różne zabawy przy odgłosie pięknej muzyki i trwały aż do wieczora. Królowa, xiążę Albrecht i ich dzieci byli przez cały czas obecni.

Dz. *Britania* zapewnia, że lord Hardinge szczerza oświadczył swe postanowienie zrzeczenia się jlnego gubernatorstwa w Indjach Wschodnich i powrócenia do życia prywatnego.

Bagnista febra ciągle grasuje pomiędzy ludźmi okrętowemi eskadry przy zachodnim brzegu Afryki. W przeciągu 6 miesięcy 6 okrętów utraciło swych dowódców.

Wielka muzykalna uroczystość w Birminghamie zakończona została balem. Mendelsohna nowe oratorium *Eliasz*, pierwszy raz tu wykonane, zjednało powszechne zadowolenie. Dochód za bilety wnijsia miał wynosić 11,500 fs. i po potrąceniu kosztów przekazany został dla powszechnego domu chorych.

W Rio Janeiro wychodzący dziennik *Mercantil* z d. 29 czerwca donosi według listu z Anglii, że propozycje Anglii i Francji względem przywrócenia pokoju na rzece La Plata, które p. Hood ma tam przywieźć, mają mieć za podstawę: 1) Uznanie Oribego za prezydenta Uruguayu; 2) wydanie amnestyi w Montevideo, i 3) uregulowanie związków na rz. Parana i z Paraguajem.

Na zgromadzeniu komitetu w Manchester, ustanowionego do zbierania składek dla p. Cobden, odczytano listę osób będących uczestnikami składek, i wysokość złożonej summy, która, jak już donieśliśmy, wynosi przeszło 68,500 fst. Między znakomitemi osobami zajmującymi się przemysłem rolniczym, które również przyłożyły się do składek, uważano hrabiów Radnor i Ducie, lorda Kinnaird, p. James Eaden, sir G. Mackenzie, p. M. Davenport i t. d. Przy

końcu zgromadzenia p. Wilson mówił z uczuciem słusznego zadowolenia o sposobie, w jaki pan Cobden w Paryżu przyjęty został nie tylko przez Króla Francji, ale i przez wszystkich ekonomistów francuzkich w stolicy. Ta okoliczność, zdaniem jego, powinna się znacznie przyczynić do utrzymania dobrego porozumienia między temi dwoma krajami.

Dziennik angielski, z którego wyjęliśmy ten artykuł, zawiera jeszcze następujące szczegóły o karyerze p. Cobden, którego wystąpienie na scenę polityczną było jedno z najskromniejszych.

Pan Ryszard Cobden rozpoczął swój zawód w świecie przemysłowym od małego komisanta w domu handlowym bardzo niskiego rzędu w Londynie. Nie zaniedbał odznaczyć się tam wielką czynnością i roztropnością. Aby rozszerzyć zakres swych umiejętności i zadosyć uczynić swemu popędowi do przedsięwzięć przemysłowych, udał się do Mauchestru, gdzie w domu prowadzący obszerny handel towarami bawełnianemi znalazł miejsce komisanta podróżującego. Postawił się tym sposobem w możności widzenia wiele i spostrzegania wiele, poznania ruchu przemysłowego i utworzenia sfery działań, przez które mógł dojść do stanowiska niezawisłego i rozleglejszych działań. Jakoż w kilka lat później ztowarzyszył się z swym starszym bratem i stanął na czele obszernej rękodzielni towarów bawełnianych, kierowanej z taką zręcznością, że ta wkrótce w tej gałęzi przemysłu stała się pierwszą w Anglii.

Ilość kursującej w Europie monety obliczono na 4ry miliardy, ua których kredyt i obieg przeszło 60 miliardów pieniędzy papierowych polega. Z tych 60ciu miliardów przypada 40 na długi publiczne, reszta 20 na akcje żelaznych kolei i banknoty.

Posagi córek wydawców gazet angielskich bywają często tylko na małej cząstce wydawanego przez ojca dziennika zapewniane, lecz zięciowie wcale nie źle na tem wychodzą. I tak np. właściciel dziennika *Times* wydając niedawno jedną ze swoich córek za mąż, wyznaczył jej w posagu jedną przedziałkę w swoim piśmie, to jest dochód tej przedziałki, równający się intracie mierniej baronii angielskiej.

Z każdym rokiem przyrasta liczba domów w Londynie ogrody i aleje znikają, obręb miasta coraz bardziej się rozprzestrzenia, i nie ma prawie już miejsca dla żyjących. Lecz wkrótce nie stanie go i dla zmarłych. Odkąd smętarze z pobliza kościołów w pole przeniesione zostały, należy się spodziewać, iż wkrótce te kilka piędzi ziemi, w którychby ciała ludzkie spoczęło, nadzwyczaj podróżują, a dla uboższych wcale do nienabycia się staną. Dla tego zawiązują się towarzystwa pogrzebne, w celu zakładania nowych smętarzy, leżących o 20 lub 30 mil od Londynu, w poblizu żelaznych kolei, aby codziennie osobie wagony z trupami odchodzić mogły. Jestto nowa korzyść z żela-

znych kolei, o której pierwotni ich spekulanci zapewne nie myśleli.

— *Montevideo 6 Czerwca.* —

Z mowy pana Ouseley, posła angielskiego, mianej dnia 23 maja przy oddawaniu swego pisma wierzytelnego prezydentowi rzeczypospolitej Uruguay, panu Saorez, okazuje się, że wówczas nie myślano jeszcze o zaniechaniu interwencji angielskiej; albowiem pan Ouseley wytyka za cel swego poselstwa » zupełną i nieograniczoną niepodległość rzeczypospolitej Uruguay. «

Potwierdza się wiadomość o zwycięstwie, jakie dnia 27 maja odniósł Ribera pod Las-Vivoras nad generałem Montero, podwładnym Oribego. Rivera donosi, że zabrał 80 jeńców, zdobył 2000 koni i 2000 karabinów wraz z 6 działami, sam zaś utracił tylko 1go zabitego i 2 rannych ludzi, i zupełnie rozproszył korpus Monterego z 1100 ludzi złożony.

Wychodzący tu dziennik *Commercio del Plata* ogłasza datowaną 14 maja notę panów Ouseley i Deffaudis, posłów angielskiego i francuzkiego, podaną do ministra spraw zagr. rzeczypospolitej Argentyńskiej, pana Arana, w której oświadczają mu, że w skutku wydanego przez Rosasa dekretu z d. 1 maja, polecającego zamordowanie wszystkich zabranych do niewoli oficerów i majtków eskadry angielsko-francuzkiej, oraz w skutku nastąpnego już zamordowania oficera Wardlaw, który wysiadł był na ląd z banderą parlamentarską, nie przyjmą żadnej dyplomatycznej korespondencji z Buenos-Ayres, która nie będzie miała na celu przywrócenia pokoju, i że wszelkie układy o pokój poprzedzić musi ustąpienie wojska argentyńskiego z Uruguay.

Rozmałość.

HRABIA WALICKI I XIAŻĘ FR. SAP.

(Ciąg dalszy.)

Rzecz pewna, że Walicki od pierwszej młodości miał namiętność i niepospolity dar do gry kartowej, a gdy wtedy wszyscy i wszędzie grali, gry azardowe nie były zabronione, we wszystkich więc traktierniach i kawiarniach, w małych i wielkich miastach, grano w faraona i sztos; wszędzie snuły się bandy szulerów, uczęszczające na jarmarki, jak kupcy z towarami, wlokły się za wojskiem jak markietawi, miały po miastach otwarte sale i nie wstydziły się swojego rzemiosła. Paniętam w Wilnie tak zwaną Srebrną salę, w domu Fitynghofowej, a w Warszawie (kiedy po pokoju paryzkim znajdowała się tam główna kwatery księcia Barclay de Tolly, przed ogłoszeniem Królestwa Polskiego) salę pani Neimanowej w hotelu Hamburgskim, gdzie co wieczór ciągniono bank i grano w sztos przy kilku stolikach, i gdzie krocie przechodziły z rąk do rąk. Walicki, poszedłszy w świat szukać szczęścia, zaczął grać w karty, wygrywał, przegrywał, i nakoniec stanął na tym punkcie, że we Lwowie był zupełnie goły, do tego stopnia, że dla zarobienia na chleb co-

dzienny, musiał w traktierni przyjąć służbę markiera.

Miedzy bogatymi znakomitymi panami było wtedy wielu oryginalnych, albo jak dziś zowią *excentrycznych* ludzi, to jest takich, co wbrew urodzeniu swemu i majątkowi wiodli życie dziwne, wszędzie szukali awantur, i większą część lat swoich przepędzali na włóczędże, *incognito* przedstawiając z osobami wszelkiego stanu, znajdując rozkosz w silnych wrażeniach, których dostarczały wypadki niespodziane, szczególne, niekiedy nawet z niebezpieczeństwem związane. Takim był i xiażę Fr. Sap., jeden ze znakomitych panów polskich z urodzenia i majątku. W pierwszej młodości już był generałem artylerji litewskiej, a wysoki ten stopień nie zyskał zasługą, gdyż wcale nie służył, ale otrzymał go skutkiem łaski króla, pragnącego przeciągnąć na swą stronę możną partję Sapieżyńską. Ojciec xięcia Fr. Sap. był kanclerzem. W czasie zaburzeń ówczesnych, xiażę Fr. Sap. oświadczył, iż czuje się niezdolnym do sprawowania tak ważnego obowiązku, i zaproponował, aby wybrać generała artylerji odpowiedniego temu stopniowi, sam przestał na randze kapitana. Już sam ten postępek maluje jego charakter. Znałen go osobicie w Paryżu, bywałem u niego i w Wilnie, i w dobrach jego w gubernii Grodzieńskiej. Byłto człowiek niepospolitego światła i kształcenia, rozumny, dowcipny, miły, uprzejmy, bez cienia dumy, prostoduszny i dobry -- ale dziwak! Nienawidził wszelką wystawność i etykietę, mimojazdem tylko przebywał w pysznym swoim pałacu, i bez ustanku wędrował po Europie, z jednym kamerdynerem, z zapasem weksli bankierskich, i zwiadał dony gry i wszystkie tajne kryjówki wielkich miast. Zdawałoby się, że Eugeniusz Sue z niego brał wzór, kreśląc charakter xięcia Rudolfa w *Tajemnicach Paryża*. Rzeczywiście też xiażę Fr. Sap. w ciągu życia swego zrobił tajemnie wiele dobrego, wielu nieszcześliwcom pograżonych w przepaści zepsucia ocalił od zguby, wielu powściągnął od występku. Dam tu przykład, na jakie narażał się niebezpieczeństwa, by dogodzić namiętności swęj do awantur. Sam mi to zdarzenie opowiedział. W jednej ze swoich podróży do Francji zabrał w dylizansie znajomość z francuzem, człowiekiem przyjemnego ułożenia, dobrego tonu, pięknie ukształconym. Przyjechawszy do Paryża rozstali się, lecz szczególnym jakimś trafem, xiażę bardzo często spotykał go to w restauracyi, to na spacerze, to w teatrze, a niekiedy przy takim spotkaniu, przepędzał z nim dzień cały, mając upodobanie w jego towarzystwie. Chociaż wzajemnie znali się po nazwisku, nie powiedzieli sobie jednak nigdy gdzie mieszkają. Francuz mienił się być hrabią dawnęj arystokracji. Jednego razu, gdy xiażę wieczorem przed teatrem do domu wrócił, zastał bilecik od dawniejszego towarzysza podróży, w którym ten upraszał, aby xiażę chciał go odwiedzić na kwandras w ważnym nader interesie, niecierpiącym najmniejszej zwłoki; wymawiając się zarazem, że z powodu sfałbkości sam przybyć nie może, wynurzył nadzieję, że xiażę w dobroci swojej prośbie tej nie odmówi. Xiażę myślał, że ważnym interesem jest zapewne pomoc pieniężna, o którą się do niego już nie raz udawano; wzięwszy więc z sobą kilkaset franków, natychmiast udał się na oznaczone miejsce. Zastał tam nieznanomego swego w szlafroku, w pokoju gustownie ubranym. W przedpokoju znajdowali się

